

Tapawudy seljerip bilmek

Category: Kitapcy, Nukdaýnazar, Publisistika, Sözler

написано kitapcy | 23 январа, 2025

Tapawudy seljerip bilmek TAPAWUDY SELJERIP BILMEK

Hadysa (waka) – diýip, amala aşan, başlanan we gutaran wagty hem-de ýeri belli bolan wakalara aýdylýar.

Emele gelme (daşyndan görüniş – olgu – явление) – diýip, birnäçe wakalaryň esaslanýan sebäbine ýa-da şol sebäpleriň getiren netijesine aýdylýar.

Hadysalar birin-birin orta çyksa, daşyndan görünişler hadysalary bitewilikde beýan etmek üçin ulanylýar...

Düşünje ulgamynda – hadysa we görünişleriň tapawudynyň düşünilmezligi, ýagny hadysa we görünişi aýyl-saýyl edip bilmezlik syýasy-jemgyýetçilik gatnaşyklarynda krizis döredip bilýär. Çünki, sebäp-netije gatnaşygyny gurap bilmezlik düşünmegi kynlaşdyrýar!

Döwürdeş şahsy kemala getirýän zat düşünjedir. Sowal berýän we jogabyny agtarýan adamdyr bu. Respublikan ynkylap bu manyda «adam kemala getirme» pikiridir. Mälim bolşy ýaly, hadysalara däl-de, görünişlere seredip bilýän adam jemgyýetiň we ýurduň ösüşine goşant goşup bilmäge ukyplydyr.

Beýleki bir tarapda dilimizdäk «diplomly jahyllaryň» meselesi şudur: analitik şowakörler tankydy nukdaýnazaryň eýesi däldirler, çünki olaryň hakykat bilen ýüzleşip bilmeýärler...

Şuny aýtmak isleýärin:

Aýasofýanyň metjide öwrülmesi hadysadyr.

Syýasatyň üns merkezinde dowamly dini ynanjyň-medeniýetiň bolmagy bolsa görünişdir.

Aýasofýadan öň ýurduň üns merkezinde näme bardy, ýada salyň:

Binaly Ýyldyrymyň başýapynjaly aýalyňa gönükdirlen sms

paýlaşymy...

Izmir metjidiniň ses gataldyjy enjamlaryndan goýberilen aýdymlar... we başgalar.

Türkiýäniň üns merkezinde hadysalary dowamly ara alyp maslahatlaşmak-jedelleşmek bar. Görünişe esaslanýan gepleşik-çekişme ýok. Çünki aslyýetinde, hakyky maglumatlary bilemzok.

Şol sebäpli-de...

FETÖ barada diňe Fethullah Gülen we onuň sebäp bolan hadysalarynyň üstünden pikir alyşýars.

Eýse, FETÖ bir hadysa däl, görünişdir. Muňa düşünmeseňiz, FETÖ-ny diňe 17-25-nji dekabır ýa-da 15-nji iýul agdarlyşygydyr öýdüp, oňa garşy göreşi gahrymançylyk edebiýaty bilen çäklendirip goýarsyňyz...

■ **Birmeňzeş kodlarda çekişmek**

Hadysa-görüniş tapawudynyň seljerilip bilinmezliginde syýasatyň we onuň kölegesindäki metbugatyň paýy uly.

Ýurduň üns merkezi çalt üýtgäp duran ýaly bolup görünse-de, hemişe diýen ýaly birmeňzeş meseleleri ynançy-medeni kodlar arkaly jedelleşip durýars.

Syýasatyň esasy ugrunyň dowamly diniň üstünden ýöredilmeginiň, syýsatyň dini galyplara salynjak bolmagynyň ýurda berýän zyýany ummasyz.

Häkimiýetler giň gözüýetimli raýat däl-de, ruhy gymmatlyklar arkaly mazaly gipnozlanan raýat isleýär. Kişi – öňünde goýlanyň gürrüňsiz kabul eden galyp ülnüsine salynýar!

Syýasat dünýäsi uzak ýyllaryň dowamynda arman-ýadaman bu görünişiň üstünde gurulýar, köpçülikleýin medeniýet hut şu maksat bilen diýdimzorlugyň gysajyna salynýar...

Hut şu maksat bilenem žurnalistiň «mahabatçynyň» ýa-da «propogandaçynyň» rolunda çykyş edilmegi islenýär. Muňa kaýyl bolmaýana, talap edilýän «artistiň» rolunda çykyş etmeýäne «ýaşamaga hukuk» berilmeýär: «ýa olardansyň, ýa-da menden!» Žurnalistlik öldürildi, Baryş Pehliwan, Müýesser Kylyç şonuň üçin türmede, Odatv şonuň üçin ýapyldy.

Odatv-niň ýapylmagy hadysadyr. Görünişe esaslanyp seredeniňizde garşyňyzda wehim kartina bar. Özem häkimiýet muňa düşünäýesi gelenok.

FETÖ garşy göreşen Odatv...

PKK terrorçy guramasyna garşy göreşen Odatv...

Imperializme garşy göreşen Odatv...

Müň bir howpdan gorkman-ürkmän dogry habarlary halka ýetiren Odatv.

We iň soňunda ýapylan Odatv!

Häkimiýetiň töwereginde bu görünişe akyl ýetirmäge ukyply ýeke adam galmadymyka?

■ Döwlet adamy

Bu gün 15-nji iýul...

FETÖ döwlet agdarylşygy ýene hadysalar esasynda orta alynar, görüniş esasynda däl.

Mysal üçin, Russiýanyň duşmany FETÖ-nyň birnäçe ýyllap «Aýasofýa metjit bolsun» diýip ýöreden kampaniýalary görüniş esasynda seljerildimi? Eger-eger...

FETÖ-nyň 15-nji iýul agdarlyşygyny näme üçin amala aşyrjak bolany barada häkimiýet toparyndan görüniş esasly çykyş eşitdiňizmi, okadyňyzmy?

“FETÖ ýalançy, FETÖ ikiýüzli, pylan-pysmydan...” sözlerinden başga diýýän zatlary ýok.

Hadysalaryň çarçuwasyndan daşyna çykyp görünişleýin seredilmese, sagdyn göreş alyp barmak mümkin däl. Iş soňunda «Fethullah Gülen erbet, emma ýanyndaky käbir adamlar gowy» diýen bähbitçil-pragmatik garaýşa tarap egilýär.

“Ekrem Ymamogly saýlawda üstünlik gazanyp bilmesin” diýip TRT-niň ekranlaryna Osman Öjalan nähili çykarylan bolsa, erte saýlawda ýeňiş gazanjak bolup, FETÖ bilen gizlin ýaranlyk gurlup-gurulmajagyna kim kepil geçip biler? Munuň ýoly arçalmaýarmy eýse?

Indi hemmämiziňem bilşimiz ýaly, Erdogan duýguçyl syýasatçy we oňa çalt täsir edip bolýar. Ýogsam bolmasa. Görünişleýin seretmek gerek.

Sözümi bir henek bilen jemläýin.

Bir gün Atatürk ýanyndakylardan sorapdyr:

– Aýdyň bakaly, ölenimden soň bu halk men barada näme diýerkä?

Şol wagt onuň ýanyndakylar:

– Paşam, sizi «geniý», «beýik halasgär», «beýik serkerde» diýip ýatlarlar – diýipdirler.

Atatürk şonda:

– Ýok, bilmediňiz. Halk men barada «eger onuň daş-töweregini ýallakçylar gurşap almadyk bolsa, ol bu ýurt üçin has köp peýdaly işleri ederdi» diýip ýatlarlar – diýipdir.

Hadysalara görünişleýin sereden döwlet adamy görünişlere hadysa deýin sereden syýasatçydyr!

Soner ÝALÇYN.

«SÖZCÜ» gazetini, 15.07.2020 ý.

Terjime eden: Guwanç MÄMİLİYEW,
Stambul uniwersitetiniň talyby. Publisistika